

Det

Kongelige Norske Videnskabers Selskabs

Aarsberetning

for

1875.

Throndhjem.

Johan L. Sundts Bogtrykkeri.

1876.

lovedes senere indsendte. En anden ikke uvigtig frugt af reisen er, at vort kendskab til, hvad der findes af fornlevninger i de undersøgte egne, er betydelig udvidet. Og endelig må jeg fremhæve, hvad der er af stor betydning, at i disse egne almuens opmærksomhed er vakt for oldsagerne og deres bevaring; sker dette ei rundt om i vort land, vil oldtidsvidenskabens arbeide i høi grad gøres vanskeligt og ufrugtbart hos os.

Jeg vil ende denne min indberetning som min forrige med at udtale min overbevisning om, hvor nødvendigt det er, at sådanne reiser gøres, og at de engang gennemreiste egne atter og atter bereises. — Man ser af dette års resultater eksempler på, hvorledes almuen kan sidde inde med sager af den største videnskabelige betydning uden at have anelse om, hvad værd de i virkeligheden har; — og det skyldes således kun et gunstigt tilfælde, at de findes i behold. Men man får derved ogsaa et begreb om, hvad der i tidens løb på grund af uvidenhed og uforstand er gået tabt for videnskaben.

Ingvald Undset.

Kristiania, januar 1875.

Det

Kongelige Norske Videnskabers Selskabs

KONGEN

Aarsberetning

for

1875.

1875

Throndhjem.

Johan L. Sundts Bogtrykkeri.

1876.

Kongelige Norske Videnskabs Selskabs

Årsberetning

1873

Trykt i Christiania

1874

1874

Thronbjørn

John A. Sande, Borttrykker

1874

Til

KONGEN!

Direktionen for det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Throndhjem aflægger herved sin underdanigste Beretning om Selskabet og dets Virksomhed i Aaret 1875.

Selskabets aarlige Fæst høitideligholdtes paa Deres Majestæts høie Fødselsdag den 21de Januar med en Tale af Selskabets Medlem, daværende Direktør ved Rotvold Sindsygeasyl, nuværende Medicinal-Direktør L. Dahl. Talen, hvis Thema var: Om Sindssygdommenes Hyppighed og almindeligste Aarsager samt om deres Betydning som Visere for almindelige Tilstande, har siden været offentliggjort i Tidsskriftet „Folkevennen“. Direktionen tillader sig hoslagt at fremsende et Separat-Aftryk af samme.

I Selskabets aarlige Generalforsamling, der afholdtes den 8de Marts, bevilgedes til videnskabelige Reiser i arkæologiske Oiemed 60 Spd. og til Reiser i naturvidenskabeligt Oiemed 70 Spd. Af den til Reiser i arkæologiske Oiemed bevilgede Sum har Hr. Student Undset erholdt et Stipendium, stort 40 Spd., for at fortsætte de af ham i tidligere Aar med Understøttelse af Selskabet foretagne antikvariske Undersøgelser i det Nordenfjeldske. I det sidst forløbne Aar har han af Throndhjems Stift bereist Søkysten i Ørlandets Prestegjeld paa begge Sider af Throndhjemsfjorden, Aafjorden, Bjørnør og Fladanger, medens Tiden ikke tillod ham at gennemreise de ydre Distrikter om Namsen

i sin Helhed. Han har fra denne Reise ikke alene indsamlet mange verdifulde Oldsager og faaet Efterretninger om andre, hvoraf endel vel senere vil kunne reddes, men ogsaa i det hele fuldstændiggjort Kundskaben om disse Egenes arkæologiske Forhold. Størstedelen af de ved ham til Selskabets Oldsagsamling indbragte Sager tilhøre Stenalderen, og af disse en betydelig Del den arktiske Type, — saaledes 6 Eksemplarer af Spydspidser og Knive af Skifer, hvoriblandt et Par af hidtil ukjendte Typer. En vigtig Opdagelse har han gjort ved Fundet af et Flintverksted i Fladanger, det nordligste hidtil bekjendte i Landet og det eneste nordenfor Dovre. Ogsaa under denne Reise har der vist sig glædelige Frugter af gjentagne Undersøgelser i de samme Egne ved Almuens tiltagende Sans for Oldsagers Bevaring. Iøvrigt henvises til den nedenfor aftrykte Indberetning. — De til Reiser i naturvidenskabeligt Øie med paa Budgettet opførte 70 Spd. er af Direktionen bevilget Hr. Konservator Storm til i Forening med Hr. Præparant, Skolelærer Dybdahl at foretage en Reise i og udenfor Thronhjemsfjorden, hvorom Beretning forefindes i den medfølgende Udsigt over Naturaliesamlingens Tilstand og Forøgelse i det forløbne Aar.

Af Selskabets Skrifter er i 1875 udkommet 8de Binds 1ste og 2det Hefte, indeholdende D'Herrer Adjunkt Ryghs og Student Undsets Reiseberetninger for 1874. Desuden er, overensstemmende med de nye Statuter trykt og omdelt til Medlemmerne Selskabets Aarsberetning for 1874, ligesom Trykningen af Blytts „Flora“, 3die Del, nu er saavidt fremskreden, at samme kan ventes ferdig fra Pressen i indeværende Aar, hvorved dette for Kundskaben om vort Lands Planteverden betydningsfuldeste Hovedverk vil blive afsluttet.

Selskabets Bibliothek har i det forløbne Aar, undtagen i Ferierne i Regelen, været aabent 2 Timer ugentlig, i

det hele 74 Gange. I 577 Udlaan er ialt udlaant 1066 Hefter og Bind til 144 forskellige Personer. Af de udlaante Skrifter hørte 82 Bind og Hefter til Theologi, til Retsvidenskab 21, Lægevidenskab 88, Philosophi 5, Moral og Politik 2, matematiske Videnskaber 73, Naturhistorie 65, Physik og Chemi 19, økonomiske Videnskaber 1, Sprogvidenskab og Skjønliteratur 283, historiske Videnskaber 272, Literaturhistorie 43, lærde Selskabers Skrifter 2, Samlinger af blandt Indhold samt periodiske Skrifter 108.

Bibliothekets Læseværelse har været aabent 3 Gange ugentlig fra Kl. 3—5. Bytteforbindelsen med Athenæet har været fortsat saaledes, at Selskabet fra Athenæet ved hvert Halvaars Udgang erhoder forskellige Aviser og Tidsskrifter, medens følgende af Selskabet holdte Skrifter udlægges i Athenæet: Theologisk Tidsskrift for den evangelisk-lutherske Kirke i Norge; Clausen, Tidsskrift for udenlandsk theologisk Literatur; Luthersk Kirketidende; Norsk Retstidende; Fogh, Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben; Erdmann, Journal für Chemi; Petermann, Mittheilungen; Blätter für litterarische Unterhaltung; Litterarisches Centralblatt; Revue des deux mondes; Edingburgh Review; Das Ausland samt Departementstidende. Bibliotheket er i 1875 forøget med 407 Verker, udgjørende noget over 600 Bind og Hefter, indkomne dels som Kjøb og dels som Gave. Katalog, hvori Givernes Navne findes anførte, er trykt og vedlægges. Bibliothekets Manuskriptsamling er foruden ved Gaver forøget ved en Del Afskrifter efter forskellige de kjøbenhavnske Samlinger tilhørende Manuskripter, fornemmelig vedrørende dels Schönings Reise, dels nordenfjeldske Forhold, hvilke Afskrifter ogsaa iaar ere for Selskabets Regning udførte af Hr. Pastor emeritus Carl Th. Schmidt.

Selskabets Oldsagsamling er i det hele bleven forøget med 161 Nummere (Katalogens Nr. 1474—1634),

deraf af Gjenstande fra Stenalderen 23 Nummere, foruden flere tvivlsomme, fra ældre Jernalder 5, fra yngre Jernalder 79 i 40 Fund, fra Middelalderen 22, Resten fra Tiden efter Reformationen og ubestemmelige.

89 Nummere ere indkomne som Gaver, hvorover der som sedvanligt for hvert Kvartal er offentliggjort en Fortegnelse i flere af Stiftets Aviser. Hvad Oldsagssamlingens Tilstand iøvrigt angaar, henvises til den medfølgende Indberetning fra Samlingens Bestyrer.

Angaaende Naturaliesamlingen forefindes ligeledes Beretning nedenfor.

Selskabets Mineralsamling har i det forløbne Aar kun erholdt ringe Tilvekst. Den tekniske Skole har tilstillet den et større Stykke Thulit mod i Bytte at erholde Haandstykker, som Skolen mangler; paa lignende Betingelse har Hr. Skolelærer Dybdahl tilstillet den et Stykke pseudomorf Serpentinkrystal. Som Gaver til Samlingen er indkommet 4 fosfile Fiske, 2 Haandstykker gedigent Kobber samt 2 Prøver paa vulkansk Aske. Fortegnelse over Giverne har været offentliggjort i Byens Aviser. Bestyreren meddeler, at han har fortsat den tidligere paabegyndte Ordning af Samlingen og i Forbindelse dermed Udarbeidelse af ny og fuldstændigere Katalog.

Selskabets Mynt- og Medaillesamling er i 1875 dels ved Gaver, dels ved Kjøb og Bytte forøget med 308 Mynter, af hvilke en er af Guld, 125 af Sølv, Resten af andre Metaller; dets Medaillesamling er forøget med 32 Medailler, (2 af Guld, 22 af Sølv, 7 af andre Metaller). Gjennem Hr. Overintendant, Kammerherre Holst har Samlingen havt den Ære som Gave fra Deres Majestæt at modtage 3 forskjellige Medailler. Af den i Amerika afdøde Nordmand Engstrøms efterladte til Kristiania Universitet testamenterede Myntsamling ere 189 Dubletter (3 Medailler og 186 Mynter) ifølge Giverens Bestemmelse tilstillede Sel-

skabet ved Hr. Professor C. A. Holmboe; Hr. Boghandler Heiberg hersteds har skjenket 4 Sølvmedailler og 71 mindre Mynter; desuden ere mindre Gaver, hvorover Fortegnelse ved hvert Halvaars Slutning har været indrykket i Thronhjems Adresseavis, indkomne fra forskjellige Personer i Byen og nærmeste Omegn. Af Selskabets Beholdning af dets ældre Prisedailler er ifølge Direktionens Beslutning 12 Exemplarer (2 af Guld, Resten af Sølv) indlemmet i Medaillesamlingen, de af Sølv for i Tilfælde at kunne anvendes som Byttemiddel. Med Undtagelse af nogle antike og nyere Mynter, hvis Præg er saa slidt, at de vanskelig lade sig bestemme, samt endel andre, der først ere modtagne henimod Aarets Slutning, ere saavel de i 1875 indkomne som de fra tidligere Aar tilbageliggende Mynter og Medailler bestemte og katalogiserede; enkelte tyrkiske og orientalske samt nogle antike Mynter ere bestemte ved velvillig Bistand af Hr. Professor C. A. Holmboe i Kristiania.

Ved Udgangen af 1875 talte Myntsamlingen 5481, Medaillesamlingen 369, tilsammen 5800 Nummere; heri er ikke medregnet endel Brakteater (af Domkirkefundet i 1865), der vel nærmest af Mangel paa Plads ere henlagte i Medailleskabet, samt omtrent 90 Bly- og Gips-Aftryk af Medailler, foruden endel gamle Bankosedler. Af nyere Mynter fra Norge, Sverige og Danmark forefindes henved 1800, hvoraf omtrent 200 Dubletter, af tyske (deri medregnet Østerrige) omtrent 450, af engelske omtrent 220, italienske 250, amerikanske 150, af antike Mynter henved 1500 o. s. v.

Ogsaa fra andre Lande end de tre nordiske forefindes endel Dubletter, hvis Antal dog for Tiden ikke med Nøiagtighed kan opgives. Bestyreren har i det forløbne Aar forevist Myntsamlingen for de enkelte, der have ytret Ønske om at se den, ligesom han fra indeværende Aars Be-

gyndelse i Regelen vil være tilstede i Myntkabinettet hver Onsdag Middag Kl. 12—1, og ogsaa til andre Tider efter derom truffet Aftale vil være villig til at forevise Samlingen.

I Selskabets Direktion er i Aarets Løb den Forandring indtraadt, at Hr. Cand. min. C. W. Carstens i Generalforsamling den 20de September benyttede sig af sin statutmæssige Ret til at udtræde. I hans Sted indvalgte medundertegnede Adjunkt K. Rygh. — Af Selskabets Revisorer udtraadte Hr. Direktør A. Schøyen, i hvis Sted valgtes Hr. Ingeniør J. Jenssen. — Da medundertegnede Bugge, der i Aarets første Maaneder som Medlem af Direktionen havde besørget Sekretærforretningerne, af forskjellige Grunde ikke saa sig istand til fremdeles at røgte dette Hverv, besluttede Direktionen overensstemmende med Statuternes § 16 at ansætte en lønnet Sekretær, og antoges dertil under 4de Marts Cand. theol. Fr. Lütke.

I Skrivelse af 11te Februar opsagde Hr. Candidat Mosling den af ham i en længere Aarrække indehavte Post som Selskabets Bibliothekar. I Direktionsmøde den 5te Juli antoges i hans Sted til Bibliothekar den fungerende Sekretær, til hvem i Henhold til denne Beslutning fra 1ste September foruden Sekretærforretningerne tillige Bibliothekets Bestyrelse har været overdraget.

Som tidligere indberettet, havde Direktionen forrige Aar henvendt sig til Hr. Adjunkt Getz med Anmodning om, at han velvilligen vilde overtage Mineralsamlingens Bestyrelse istedetfor Hr. Candidat Carstens, som af forskjellige Grunde ikke ønskede at indehave denne Funktion. I Skrivelse af 1ste Marts erklærede Hr. Getz sig villig til at imødekomme Direktionens Opfordring, og Samlingens Bestyrelse har saaledes siden nævnte Tid været overtaget af ham.

Endelig er der ogsaa med Hensyn til Budposten

indtraadt den Forandring, at man istedetfor det tidligere Bud har antaget en Vagtmester, der tillige fungerer som Præparant.

Det er i forrige Aarsberetning berørt, at man paa Grund af de foretagne og approberede Forandringer i Selskabets Statuter vilde have Opmerksomheden rettet paa, at enkelte Bestemmelser, fornemmelig vedrørende Samlingerne og deres Bestyrelse, hvilke tidligere indeholdtes i Statuterne, fik sin Plads i serskilte Instrukser. Overensstemmende hermed er nu Instrukser udarbejdede og vedtagne for Selskabets Sekretær, for Oldsagssamlingens, Naturaliesamlingens, Mineralsamlingens og Myntsamlingens Bestyrere samt for Vagtmester og Præparant. For Bibliothekarens Vedkommende er fremdeles den gamle Instruks gjældende, idet Direktionen endnu ikke har truffet nogen endelig Afgjørelse angaaende en Forandring i Udlaanstiden m. m. Denne Sag vil saaledes først komme til Afslutning i indeværende Aar.

Selskabets Formue udgjorde ved Udgangen af 1875:

1. Hammers Legat i Panteobligationer .	Spd. 16,854.	60
2. Paulsens Do. i Do.	— 4,152.	30
3. Do. Do. i Statsobligationer .	— 1,855.	„
4. Aas og Hustrues Do. i Panteobligationer	— 3,000.	„
5. Hammers Legats Rentefond i Thrond-		
hjemms Sparebank	— 60.	118
6. Paulsens Do. Do. i Do.	— 120.	119
7. Fond til Udgivelse af en Flora og af		
Hammers Manuskripter	— 163.	91
8. Byggefondet	— 285.	97

Tilsammen Spd. 26,499. 35

De væsentligste Udgiftsposter have udgjort:

Lønninger	ca. Spd.	660.
Til Bibliotheket	—	274.
Oldsagsamlingen	—	44.
Naturaliesamlingen	—	254.
Myntsamlingen	—	15.
Trykning og Bekjendtgjørelser m. m.	—	120.
Skatter, Bygningen m. m.	—	127.
Stipendier	—	110.
Udgivelse af „Norges Flora“	—	264.
Renter og Afdrag	—	156.
Afsatte Legatmidler	—	329.
Afsat til Byggefondet	—	50.
<u>Tilsammen Spd.</u>		<u>2,409.</u>

Idet Selskabet ved sin undertegnede Direktion aflægger denne Indberetning, beder det sig i Underdanighed bevaret i Deres Majestæts naadige Bevaagenhed.

I Direktionen for Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab
i Throndhjem, Februar 1876.

Essendrop, Sigv. Skavlan, K. L. Bugge,

J. A. Bonnevie, K. Rygh.

Fr. Lütke.